

Олексій Остапенко

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти,
професор кафедри адміністративного та інформаційного права,
доктор юридичних наук

ПРО ОБМЕЖЕННЯ І ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВ ОСОБИ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.206>

© Остапенко О., 2020

В статті розглянуто питання, що пов'язані з аналізом одного із видів адміністративних покарань, закріплених у п. 5 ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) – «позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю», які є однією з мір адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у сфері адміністративно-правових відносин. Звернено увагу на наявне конституційне закріплення прав та обов'язків людини і громадянина в Україні, а також на право органів / посадових осіб, уповноважених обмежувати, припиняти та позбавляти певних прав громадян, які їх порушують.

Зауважено, що права громадян у сфері адміністративно-правових відносин за ступенем можливості їх реалізації поділяються на абсолютні і відносні. Наявність спеціального права у громадян, а також обіймання певної посади чи зайняття певною діяльністю мають відносний характер. Реалізація спеціального права залежить як від волевиявлення громадян, так і від впливу інших особливостей, що пов'язані з місцем, часом, способом, фахом, освітою, здоров'ям суб'єкта адміністративно-правових відносин.

Разом із тим, конституційне закріплення ринкових відносин у сфері економіки, наявність приватної власності створило можливості для переходу окремих відносних спеціальних прав людини і громадянина до категорії абсолютних прав.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, обмеження права, припинення спеціального права, позбавлення спеціального права, підвідомчість справ про адміністративні правопорушення.

Постановка проблеми. Серед адміністративних покарань, закріплених у ст. 24 КУпАП, «позбавлення спеціального права» за ефективністю його застосування уповноваженими на це органами / посадовими особами має досить незначні показники у порівнянні з іншими видами адміністративних покарань. Серед причин, що «перешкоджають» застосуванню цього адміністративного покарання є незначний перелік адміністративних правопорушень, за вчинення яких уповноважені на це органи / посадові особи можуть накладати такий вид адміністративного покарання. Особливо це стосується позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.

Мета статті – провести адміністрологічний аналіз термінів, що характеризують сутність адміністративного покарання, таких як: позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 24 КУпАП). Запропонувати можливі шляхи застосування цих видів адміністративних покарань за інші види адміністративних правопорушень, вчинених у сфері публічного управління. Разом з тим, серед переліку закріплених у статті 24 КУпАП видів адміністративних покарань «позбавлення спеціального права» потребує поглибленішого розгляду в теоретичному і практичному аспектах.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні напрацювання, аналіз чинного національного адміністративного законодавства, пов'язаного із застосуванням адміністративних покарань, передбачених статтею 24 КУпАП, є досить широким і змістовним. Дослідженням цих питань займалися В. Б. Авер'янов, І. П. Голосніченко, Л. С. Гулак, Є. В. Додін, С. Єсімов О. А. Задихайло, М. В. Ковалів, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, Н. Я. Отчак та інші.

Виклад основного матеріалу. Конституційні права та свободи людини і громадянина згідно зі ст. 22 Конституції України гарантуються Українською державою і не можуть бути скасовані [1]. Однак законодавцем в інтересах людини, суспільства і держави передбачено конституційні обмеження, які залежно від обставин можуть бути тимчасовими і тривалими. Так, статтею 29 Конституції України передбачено, що у разі необхідності запобігти злочину чи його припинити, уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід [1]. До прикладу, у ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що одним із видів поліцейських заходів є дії або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини [2]. Обмеження застосовують до людини в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку та у разі порушення інших відносин, що регламентуються чинним національним законодавством.

Варто зауважити про низку критеріїв, за допомогою яких законодавець повинен оцінювати сутність понять «обмеження» та «позбавлення» особистих прав людини і громадянина та їх практичну реалізацію. Умовно їх можна поділити на ті, що: 1) закріплені в законодавстві України; 2) передбачені в нормах міжнародного законодавства [3, с. 75]. Важливою щодо цього є оцінка обмежень і позбавлення права людини і громадянина, з урахуванням їх ступеня нормативно-правового визначення та роз'яснення [4, с. 117–118; 5, с. 40]. Ступінь законодавчої конкретизації обмежень та позбавлення прав людини за своїм наповненням, як вважає Є. І. Астархан може мати абсолютну та відносну оцінку зі сторони законодавця [5].

С. М. Черноус, аналізуючи ступінь конкретизації, звертає увагу на його застосування в процесі нормотворення, що сприяє об'єктивній оцінці наявних нормативно-правових обмежень прав і свобод людини [4, с. 122–123].

Не вдаючись до поглибленого аналізу критеріїв, що впливають на оцінку обмежень та позбавлення прав людини і громадянина, акцентуємо увагу на їх різноманітності та необхідності застосування. Серед науковців досить часто позбавлення чи обмеження права фізичної особи за вчинення нею адміністративного правопорушення пов'язують з «грубими діями», які своєю чергою, не мають правового закріплення в адміністративному законодавстві України. Позначення терміна «грубі дії» закріплено в нормах Кримінального кодексу України (далі – КК України) (ст. 296 «Хуліганство») [6]. Під «грубими діями» розуміють – «говоріння грубощів», «кривослів'я», «давати волю язика», «гарикання», «цвіркання» тощо [7, с. 196], що, звичайно, не дозволяє повністю тлумачити їхнє адміністративно-процесуальне значення.

О. А. Задихайло, Т. О. Коломоєць, аналізуючи різновиди адміністративних стягнень, закріплених у ст. 24 КУпАП, зазначають, що позбавлення спеціального права наданого громадянину треба застосовувати за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом

[8, с. 211; 9, с. 296]. Водночас О. А. Задихайло вважає, що фактично позбавлення спеціального права виявляється у вилученні в правопорушника відповідного документа, який надає таке право [8, с. 241].

Зауважимо про те, що вилучення документа, який засвідчує спеціальне право особи, передбачає дотримання і виконання певної юридичної процедури, а саме: оформлення відповідних адміністративно-процесуальних документів на кожній із стадій адміністративного провадження по справі. Крім того, позбавлення спеціального права одночасно припиняє подальшу діяльність та реалізацію вказаного права особою, до якої застосовано цей вид адміністративного покарання.

Характеристика позбавлення спеціального права у Великому енциклопедичному юридичному словнику (2012 р.) є аналогічною до змісту ст. 30 КУпАП. Водночас варто зазначити, що не застосовується позбавлення спеціального права до осіб, які користуються транспортним засобом у зв'язку з інвалідністю, за винятком керування в стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння, невиконання вимог працівника поліції, що пов'язані з дотриманням Правил дорожнього руху [10, с. 669].

Дещо іншими за змістом є тлумачення термінів «обмеження», «позбавлення», «припинення». Так, термін «обмеження» варто розуміти як встановлення певної межі чого-небудь, зв'язування чогось обмежувальними умовами [11, с. 29; 12, с. 448]. Термін «позбавлення» визначено як забирання, віднімання чого-небудь [11, с. 511]. Водночас термін «припинення» позначено як зупинення руху, дії чого-небудь, переривання якої-небудь дії, процесу [12, с. 544].

Адміністративним законодавством України не передбачено адміністративне покарання таке як «призупинення», яке у разі застосування його до особи, винної у вчиненні протиправних дій чи бездіяльності, мало б комплексний, відновлювальний, запобіжний і припиняючий зміст, що особливо важливо для захисту особистих і економічних інтересів громадян і держави в цілому. Застосування цього адміністративного покарання повинно передбачати відновлення порушених особистих та економічних прав фізичних та юридичних осіб, запобігання і припинення адміністративних правопорушень. Крім того, таке адміністративне покарання як «призупинення», матиме матеріальний, психологічний, організаційний, економічний, соціальний і фізичний вплив не лише на винну особу, але й на інших громадян.

Розглядаючи адміністративне покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, О. А. Задихайло вважає, що треба брати до уваги характер адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою [8, с. 212]. Зазначимо, що поняття «характер адміністративного правопорушення» не має правового закріплення у ст. 9 КУпАП, де йдеться про протиправні дії чи бездіяльність [13], що посягають на права, свободи і законні інтереси громадян та юридичних осіб. Загальне розуміння терміна «характер» має філософський, антропологічний, психологічний зміст і позначається як найвиразніші відмінності певної особистості [14, с. 183].

Т. О. Коломоєць зазначає, що загальною особливістю адміністративних стягнень є їх комплексний зміст (виховний, репресивний, каральний, профілактичний), використання якого впливає на позбавлення або обмеження певних прав, благ [9, с. 289]. Серед завдань, закріплених у ст. ст. 1, 2 КУпАП, відсутній їх «репресивний» зміст [13]. Водночас йдеться лише про захист і охорону прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, суспільства і держави шляхом застосування адміністративних покарань, закріплених у ст. ст. 24, 24-1 КУпАП.

Разом з тим, у чинному КУпАП (станом на 2020 рік) адміністративне покарання як «позбавлення спеціального права» (ст. 30 КУпАП) передбачено лише в 14 статтях Особливої частини КУпАП, що становить 5, 72 % від загальної кількості статей, закріплених у вказаній частині КУпАП. З урахуванням завдань, позначених у КУпАП, доцільно розширити практику застосування адміністративного покарання як позбавлення спеціального права на інші види адміністративних правопорушень, що посягають на суспільні відносини, які охороняються нормами адміністративного права.

Своєю чергою, термін «грубе порушення» використовують у кримінальному законодавстві України, з метою пояснення активних протиправних дій особи з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом (ст. 296 КК України) [6]. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю передбачено ст. 55 КК України як основне, так і додаткове покарання [6]. Аналіз змісту протиправних дій чи бездіяльності, за які передбачено позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, вимагає з'ясування характеру злочину, вчиненого особою за посадою або у зв'язку із зайняттям певною діяльністю (ст. 55 КК України). Потребує додаткового пояснення сутність терміна «певна діяльність», що дає змогу органам / посадовим особам, які уповноважені тлумачити вказані протиправні дії чи бездіяльність, застосовувати до винних осіб адміністративні покарання, діяти на власний розсуд, що в окремих випадках є причиною порушень законності.

Т. О. Коломоець дотримується думки щодо особливостей та специфіки розгляду і застосування як позбавлення спеціального права, так і позбавлення права займатися певною діяльністю або виконувати певні види робіт. Так, об'єктивну необхідність застосування адміністративного покарання як позбавлення спеціального права Т. О. Коломоець пояснює встановленням окремих обмежень на дії особи, якій надано соціальне право, і яка його грубо порушує [9, с. 296]. Водночас уточнення потребує зміст поняття «позбавлення спеціального права» як повного чи обмеженого. Обмеження права людини і громадянина не означає його позбавлення, яке відповідно до КУпАП застосовується на певний строк. Так, санкції, визначені у ст. 130 КУпАП передбачають позбавлення права керування транспортним засобом на строк від одного до трьох років [13].

Варто зазначити, що в юридичній літературі всі стягнення, які накладають в адміністративно-правовому порядку, залежно від характеру впливу на особу поділяються на особисті, майнові та змішані – особисто майнові, а також на ті, що мають тільки виправно-виховний вплив [15, с. 430]. Зважаючи на предмет нашого дослідження, позбавлення спеціального права, наданого цьому громадянину, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 30 КУпАП) належать до особисто-майнових стягнень. Це означає, що держава застосовує свій вольовий вплив до особи, позбавляючи її на певний строк належного їй об'єктивного права, наданого раніше, а також і матеріальних благ, які вона мала б отримати, реалізуючи своє право [15, с. 430]. Водночас зі сторони держави здійснюються обмеження, що мають загальний і спеціальний характер.

Зауважимо про підвідомчість розгляду справ про адміністративні правопорушення, за вчинення яких згідно з КУпАП органи / посадові особи уповноважені застосовувати адміністративні покарання, передбачені п. 5 ст. 24 КУпАП. До переліку органів, яких наділено повноваженнями щодо позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, належать:

- районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди / судді (ст. 221 КУпАП);
- органи Національної поліції (ст. 222 КУпАП);
- органи морського і річкового транспорту (ст. 225 КУпАП);
- військові інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (ст. 235-1 КУпАП);
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (ст. 239 КУпАП);
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства (ст. 242 КУпАП);
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (ст. 242-1 КУпАП).

Повноваження суду (ст. 221 КУпАП) передбачають застосування до осіб, які вчинили адміністративне правопорушення обмежень, позбавлення спеціальних прав, а також відсторонення від

виконання певних (посадових, виробничих обов'язків) на власний розсуд, з дотриманням принципів законності і доцільності. Це стосується:

- позбавлення права полювання на строк до трьох років (ч. 2 ст. 85 КУпАП);
- позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року (ч. 4 ст. 122 КУпАП);
- позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців (ч. 1, 2 ст. 122-2, ч. 3 ст. 126 КУпАП);
- позбавлення права керування транспортними засобами строком від одного до трьох років, на три роки (ч. 1, 3 ст. 130 КУпАП);
- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік (ч. 3 ст. 172-4, ч. 2 ст. 172-5, ч. 3 ст. 172-6, ч. 3 ст. 172-7, ч. 2 ст. 172-8, ч. 2 ст. 172-9-1, ч. 2 ст. 172-9-2 КУпАП).

Органи Національної поліції України (ст. 222 КУпАП) уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення у вигляді позбавлення права керування за:

- перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонений сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху (ч. 4 ст. 122 КУпАП);
- невиконання водіями вимог про зупинку (ч. 1, 2 ст. 122-2 КУпАП);
- порушення правил руху через залізничні переїзди (ч. 2, 3 ст. 123 КУпАП);
- порушення правил дорожнього руху, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ч. 1 ст. 124 КУпАП);
- керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої тимчасово встановлено обмеження у праві керування транспортними засобами (ч. 3, 4 ст. 126 КУпАП).

Органи морського і річкового транспорту України (ст. 225 КУпАП) мають повноваження застосовувати адміністративні стягнення у вигляді позбавлення права керування всіма видами плаваючих засобів на строк від одного до трьох років (ч. 1 ст. 130 КУпАП).

Військова інспекція безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (ст. 235-1 КУпАП) при вчиненні водіями транспортних засобів (військовослужбовці, військовозобов'язані, резервісти) під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків, адміністративних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 122 КУпАП, ч. 2, 3 ст. 123 КУпАП, ч. 3, 4 ст. 126 КУпАП, за які передбачено позбавлення права керування транспортним засобом. Оформлені матеріали про вчинення цих адміністративних правопорушень посадові особи Військової інспекції дорожнього руху в установленому порядку передають на розгляд до суду.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства (ст. 242 КУпАП) уповноважений застосовувати адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права полювання на строк до трьох років (ч. 2 ст. 85 КУпАП).

Висновки. Узагальнюючи, зауважимо, що абсолютний і відносний характер загальних прав людини і громадянина повністю стосується спеціальних прав особи, які вона набуває (втрачає) у процесі своєї життєдіяльності. Зазначимо, що спеціальні права людини і громадянина, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність, закріплені у статтях чинного КУпАП. Водночас спірними за змістом і застосуванням залишаються поняття «спеціальне право», «обмеження», «припинення», «позбавлення спеціального права». Своєю чергою, підтримуємо позицію законодавця щодо застосування адміністративного покарання, передбаченого п. 5 ст. 24 КУпАП лише судом / суддею.

Крім того, зауважимо про те, що варто розширити і закріпити в чинному КУпАП перелік адміністративно-правових відносин, за порушення яких можна позбавляти винну особу її спеціального права. Широке використання громадянами для пересування, так званих «самокатів», потребує їхнього визначення як транспортних засобів, а власників цих засобів пересування – як учасників дорожнього руху, у Правилах дорожнього руху, а також закріплення у КУпАП правової норми щодо притягнення до адміністративної відповідальності за їх порушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: чинне законодавство станом на 10 серпня 2015 р.: офіц. текст. Київ: Алєрта, 2015. 80 с.
2. Закон України «Про Національну поліцію». Суми: ТОВ «ВВП НОТІС», 2015. 84 с.
3. Веренкіотова О. В. Оціночні поняття у правових актах: теорія і практика реалізації: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Київ, 2013. 192 с.
4. Черноус С. М. Оціночні поняття у трудовому праві України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05. Харків, 2008. 212 с.
5. Астархан Е. И. Оценочные понятия в советском законодательстве о труде и социальном обеспечении. *Ученые записки. Всес. НИИ совет, зак-ва*. Москва, 1974. Вып. 30. С. 37–56.
6. Кримінальний кодекс України. Суми: ТОВ «ВВП НОТІС», 2020. 236 с.
7. Анніна І. О., Горюшина Г. Н., Гнатюк І. С. та ін. Російсько-український словник. Київ: Абрис, 2002. 1424 с.
8. Задихайло О. А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посібник. Вид. 3-тє, допов. Харків: Право, 2019. 314 с.
9. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
10. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид. перероб. і допов. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
11. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах 42 000 слів. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Вид-во «Аконіт», 2000. Т. 3. (ОБС–РОБ). 927 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія-Трейд», 2012. 864 с.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відповідає офіц. тексту. Суми: ВВП «НОТІС», 2020. 336 с.
14. Петрушенко В. Тлумачний словник філософських термінів. Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2009. 264 с.
15. Адміністративне право України. Загальна частина: навч. посіб. / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. Єсімов, Л. С. Гулак, Н. Я. Отчак, Л. О. Остапенко. Львів: СПОЛОМ, 2019. 504 с.

REFERENCES

1. *Konstytutsiya Ukrainy* [The Constitution of Ukraine]. Kyiv: Alerta (in Ukrainian).
2. *Zakon Ukrainy «Pro Nacional'nu policiju»* [The law of Ukraine is «On a national police»]. Sumy: TOV «VVP NOTIS» (in Ukrainian).
3. Verenkiotova, O. V. (2013). *Otsinochni poniattia u pravovykh aktakh: teoriia i praktyka realizatsii*: dis... .. kand. yurid. nauk: 12.00.01 [Valuation concepts in legal acts: theory and practice of implementation]. Kyiv (in Ukrainian).
4. Chernous, S. M. (2008). *Otsinochni poniattia u trudovomu pravi Ukrainy*: dis... .. kand. yurid. nauk: 12.00.05 [Valuation concepts in labor law of Ukraine]. Kharkiv (in Ukrainian).
5. Astarhan, E. I. (1974). *Ochenochnye ponyatiya v sovetskom zakonodatelstve o trude i socialnom obespechenii* [Valuation concepts in Soviet labor and social security legislation]. *Uchenye zapiski. Vses. NII sovet, zak-va*. Moscow. Vyp. 30. P. 37–56 (in Russian).
6. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [The Criminal Code of Ukraine]. Sumy: TOV «VVP NOTIS» (in Ukrainian).
7. Annina, I. O., Horyushina, N. H., Hnatyuk, I. S. (2002) *Rosiy's'ko-ukrayins'kyi slovnyk* [The Russian-Ukrainian Dictionary]. Kyiv: Abrys (in Ukrainian).
8. Zadykhailo, O. A. (2019) *Administratyvne pravo Ukrainy (Zahalna chastyna): navch. posibnyk* [Administrative law of Ukraine (General part)]. Kharkiv: Pravo (in Ukrainian).
9. Kolomoiets, T. O. (2011) *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine. Academic course]. Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukrainian).
10. Shemshuchenko, Ju.S. (ed.) (2012) *Velykyj encyklopedychnyj jurydychnyj slovnyk* [The Great encyclopedic legal dictionary]. Kyiv: Vyd-vo «Jurydychna dumka» (in Ukrainian).
11. Yaremenko, V., Slipushko, O. (ed.) (2000) *Novyi tлумachnyi slovnyk ukraïns'koi movy u chotyrokh tomakh 42 000 sliv* [New explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Vyd-vo «Akonit» (in Ukrainian).
12. Jeroshenko, O. (ed.) (2012) *Velykyj tлумachnyi slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Donetsk: TOV «Glorija-Trejd» (in Ukrainian).
13. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennya* [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Sumy: TOV «VVP NOTIS» (in Ukrainian).
14. Petrushenko, V. (ed.) (2009) *Tлумachnyi slovnyk filosoфskykh terminiv* [Explanatory dictionary of philosophical terms]. Lviv: Vydavnytstvo natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika» (in Ukrainian).

15. Ostapenko, O. I., Kovaliv, M. V., Yesimov, S. S., Hulak, L. S., Otchak, N. Ya., Ostapenko, L. O. (ed.) (2009) *Administratyvne pravo. Zahalna chastyna: navch. posibnyk* [Administrative law of Ukraine. The general part]. Lviv: SPOLOM (in Ukrainian).

Дата надходження: 10.09.2020 р.

Oleksiy Ostapenko

Professor of the Department of Administrative and Information Law
Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University,
Doctor of Law, Professor

**ON LIMITATION AND DEPRIVATION OF THE RIGHTS OF THE PERSON
IN THE ADMINISTRATIVE LEGISLATION OF UKRAINE**

The article considers issues related to the analysis of one of the types of administrative penalties enshrined in paragraph 5 of Art. 24 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses – «deprivation of a special right granted to a citizen (the right to drive vehicles, the right to hunt); deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities», which are one of the measures of administrative liability for committing administrative offenses in the field of administrative relations. Attention is drawn to the existing constitutional enshrinement of human and civil rights and responsibilities in Ukraine, as well as the right of bodies / officials authorized to limit, suspend and deprive certain rights of citizens who violate them.

It is noted that the rights of citizens in the field of administrative and legal relations, according to the degree of possibility of their implementation, are divided into absolute and relative. The presence of a special right of citizens, as well as holding a certain position or engaging in certain activities are relative. The implementation of special law depends on the will of citizens, as well as on the influence of other features related to the place, time, method, profession, education, health of the subject of administrative relations.

At the same time, the constitutional consolidation of market relations in the economic sphere, the presence of private property created opportunities for the transition of certain relative special human and civil rights to the category of absolute rights.

Key words: administrative offense, restriction of law, termination of special right, deprivation of special right, jurisdiction of cases on administrative offenses.